

DOF - Dansk Ornitologisk Forening

Mandsopdækning af den sjældne svaleklire i Gribskov

Få mere at vide om svalekliren, den sjældne ynglefugl. Gribskovkenderen Per Ekberg mandsopdækker den skovlevende vadefugl i Gribskov, hvor den største del af den danske bestand yngler. Han har netop udgivet en ny rapport, der beskriver ynglefugle i Gribskov gennem 15 års aktivt feltarbejde.

Vadefugle er normalt noget man forbinder med våde enge og lavvandede kyster, og da slet ikke Nordsjællands store, tætte og lukkede skovområder.

Men netop her i Nordsjællands største skov Gribskov yngler svalekliren, og Gribskov huser op mod halvdelen af Danmarks bestand.

Svalekliren indvandrede til Danmark og blev for første gang konstateret ynglende i Nordsjælland i 1956, året efter blev den fundet på Bornholm og senere på Midtsjælland og på Fyn. Her fandtes i en periode nogle små bestande.

I dag findes der næppe mere end 45 -50 par i Danmark, hvoraf de 30 par findes i Gribskov og Store Dyrehave og yderligere 10 par i de omkringliggende Nordsjællandske skove.

Svaleklire mandsopdækkes i Gribskov for at holde øje med den største del af den meget lille danske bestand af ynglefugle. Foto: Per Ekberg

Lægger æg i drosselrede

Svalekliren adskiller sig sammen med skovsnuppen fra de øvrige vadefugle ved at være en skovfugl.

Svalekliren og specielt hunnen opholder sig kun ca. 45 dage om året i skoven.

Men ikke nok med det, så yngler den oppe i træerne. Den finder en forladt drosselrede eller lignende, hvor den lægger sine 4 æg. Det kan være 10 – 15 meter oppe i en rødgran.

Omkring midten af maj klækker æggene og kort tid efter hopper ungerne ud fra reden og ned på jorden.

Herfra fører forældrene dem frem til et vådområde i nærheden. Det er som regel nok, at der bare er en fugtig skovmose eller våd grøft, men med noget tæt vegetation, som ungerne kan skjule sig i.

Han og hun holder øje med ungerne, som fra starten selv finder føde. Efter cirka en uge forlader hunnen ungerne, og indleder sit efterårstræk.

Han og hun holder øje med ungerne, som fra starten selv finder føde. Efter cirka en uge forlader hunnen ungerne, og indleder sit efterårstræk.

Hannen er nu ene om at sørge for ungerne, som mest består i at overvåge og beskytte dem mod ræv, rovfugle og skovskade.

Svaleklire på birkestub i fattigkær. Foto: Per Ekberg.

Mere vand i skoven er godt for svalekliren

Det er vigtigt for svalekliren, at der er flere vådområder at vælge imellem.

Især hvis der kommer for meget forstyrrelse ved ét område, har svalekliren muligheden for at vandre med sine unger til et andet vådområde i nærheden.

Det er derfor godt for den lille danske bestand af svaleklirer, at Naturstyrelsen i disse år lukker dræn, så der kommer flere vådområder i skoven.

Det er måske netop derfor, svaleklirebestanden har været stabil i skoven i mange år.

Det er dog ikke ligegyldigt, hvordan vådområderne etableres, hvilket illustreres nedenfor.

Den klassiske svaleklirebiotop i Gribskov er et fattigkær med meget vegetation, som typisk består af star.

Det er vigtig for svalekliren at der er en del døde træer/stubbe i kæret/skovmosen, hvorfra den kan sidde og overvåge ungerne. Åbent vand er ikke en betingelse. Der skal bare være noget sjavvand.

I nærheden skal være egnede træer til drosselreder, det optimale er nåltræer, yngre som ældre.

Det er dog yderst vigtigt, at der er en beskyttelse mod færdsel op til området, det vil sige, at der skal være dækkende bevoksning, og at der ikke må gå stier rundt om området.

Jeg finder dog også svaleklirer i mere frodige skovmoser, som består af el, birk og pil, som generelt er mere tætte og lukkede end fattigkærene.

I disse områder er svalekliren også vanskeligere at registrere.

Men langt hovedparten af svaleklirebestanden i Gribskov findes i de magre og sandede dele i midtskoven, hvor rødgranen dominerer.

Fattigkær er en klassisk svaleklire-biotop. Foto: Per Ekberg

Svaleklire mandsopdækkes i Gribskov

Siden Caretakerprojektets start i 2004 har jeg hvert år målrettet registeret og optalt ynglebestanden af svaleklire i hele Natura 2000-området Gribskov.

Igennem april måned bliver svaleklirebiotoperne indkredset, for at jeg kan danne mig et billede af, hvor den koncentrerede indsats skal gøres senere.

Men den egentlige tælling foregår først fra 15. maj -20. juni. På dette tidspunkt har svalekliren unger, og det er nu nemme at registrere alle yngleparrene.

Der er fordele ved at optælle dem på dette tidspunkt. Dels er det sikre ynglepar med unger, der bliver optalt.

Endvidere er denne optællingsmetode meget tidsbesparende, og det er vigtigt, fordi vi har mange andre optællingsopgaver, som vi skal nå i den korte og hektiske ynglesæson.

Der er dog en ulempe ved den registreringsmetode, og det er, at vi ikke får registreret de par, der opgiver og mislykkes med ynglen. Så i virkeligheden er bestanden måske generelt lidt større i Gribskov.

Figur 1 Oversigt over bestanden af svaleklire 2004-2017

Dunet svaleklire-unge i star fattigkær. Foto: Per Ekberg

Registrering og optælling af Gribskavs ynglefuglebestande

Fra 2004 – 2017 har jeg, med et skiftende antal medlemmer i caretakergruppen, registreret og optalt mellem 20 – 30 forskellige fuglearter hvert år.

Arne Olesen, Peter J. Petersen, Alexander J. Lee og undertegnede dannede i 2003 en lille, men yderst effektiv caretakergruppe, som blev døbt Gribskovgruppen, og vi startede optællingerne i 2004 i forbindelse med, at DOF igangsatte det store Caretakerprojekt med støtte fra Aage W. Jensens Fonde.

Her blev det store registreringsarbejde planlagt i detaljer, og det viste sig hurtigt, at det var et meget stort arbejde, vi havde påtaget os - nok større end vi troede fra start.

Det var en meget stor skov at komme rundt i, hvis alle kroge og hjørner skulle dækkes ordentlig. Vi fik det systematiseret.

Der gik dog et til to år før, vi fik rigtigt styr på det hele.

Formålet med hele dette store optællings- og registreringsarbejde er primært at beskytte og bevare ynglefuglene og deres bestande i skoven.

Formålet med hele dette store optællings- og registreringsarbejde er primært at beskytte og bevare ynglefuglene og deres bestande i skoven.

Vi har stadig dialog og samarbejde med Naturstyrelsen Nordsjælland.

Jeg har bl.a. siden 2009 registreret sortspætte - og rovfuglereder og har sendt mere end 500 koordinater fra min GPS til Naturstyrelsens PAS-PÅ-kort.

Det forhindrer, at disse redetræer bliver fældet.

Svaleklire holder vagt over ungerne fra en udkigspost. Foto: Per Ekberg

Mange spændende oplevelser

Trods mange års registrerings – og optællingsarbejde i skoven, giver det stadigvæk mange spændende oplevelser, og nye udfordringer.

Der er, som det ses af rapporten over optællingerne i 2017, mange arter som skal registreres og følges hvert år.

Og en af arterne som er svaleklire, som det ellers ikke før er lykkedes at få optalt i Danmark, er blevet optalt meget målrettet og nøjagtigt i Gribskov gennem hele perioden.

Og en af arterne som er svaleklire, som det ellers ikke før er lykkedes at få optalt i Danmark, er blevet optalt meget målrettet og nøjagtigt i Gribskov gennem hele perioden.

Derudover giver det mange nye kontakter med fuglefolk gennem forskellige projekter med fx rødrygget tornskade, rovfugle med mere. Det fører igen til nye opgaver og oplevelser.

Det er alle disse oplevelser og udfordringer krydret med mange store og spændende og stadig nye fugle og naturoplevelser fra skoven, som gør, at motivationen stadig er til stede til at registre og beskytte fuglebestandene i skoven.

[Læs Per Ekbergs rapport: Gribskovområdets ynglefugle 2004-2014](#)

[LÆS OGSÅ: På udkig efter ynglende svaleklire i Gribskov](#)

VIDEO: Svaleklirens krudt i måsen

[video:<https://youtu.be/YFaWkaaGXwI>]

Optagelse fra Vestamager, Sydmøllevej-skjulet: Uffe Rasmussen

 Dato:
14. 05. 2018

 Skrevet af:
[Per Ekberg Caretakeransvarlig for Gribskov](#)

 Fotos af:
[Per Ekberg](#)

 Emner:
DANSKE YNGLEFUGLE

 Tags:
GRIBSKOV, SVALEKLIRE